

Selskabet for Børnelitteratur, IBBY Danmark: Årsberetning 2015

Bestyrelsens beretning omtaler først de faste, nærmest bundne, opgaver – og derpå de aktiviteter der var særlige for 2015, men forhåbentlig også kan blive tilbagevendende i et eller andet omfang.

Vi har også i 2015 udgivet 4 numre af *Klods Hans* – nr. 3 i samarbejde med Dansk Lærerforening, sådan som det er sket igennem ganske mange år. Vi anser bladet for et af vore flagskibe – måske det eneste i mange år, i hvert fald den eneste aktivitet der er nået ud til alle medlemmerne. Vi er opsatte på at ændre det forhold og tænker at bl.a. statusseminaret kan blive et nyt flagskib. Uddelingen af Klods Hans-prisen betragter vi også som et flagskib; ligesom bladet har den været i søen næsten siden foreningen blev stiftet for over 50 år siden.

Redaktørerne af *Klods Hans* – Lis Andersen og Bjarne Andresen – bestræber sig på, i samråd med bestyrelsen, at dække alle områder som vores medlemmer kan være interesseret i, så at sige at komme rundt i hele børnelitteraturens varierede og fængslende landskab. Vi ønsker at være aktuelle på alle felter, også i relation til samfundet vi virker i, som da nr. 4 havde fokus på bøger om flygtningebørn, at bringe nyt fra studierne af børnelitteratur og at behandle forskellige fænomener i branchen, eksempelvis om boganmeldelser i nr. 3 og om litteraturpriser i det første nummer i 2016. Vi bestræber os endvidere på at bringe stof fra verden omkring os: Vi har bl.a. været i Brasilien med Roger Mello, fulgt den iranske vandrestilling – også brugt billeder fra den, og senest har vi været med Hanne Bartholin i Kina, samt – ikke at forglemme – at bringe nyt fra den internationale IBBY-verden, senest en rapport af Kirsten Bystrup om hendes arbejde i H.C. Andersen-prisjuryen.

Vi forsøger at dele sol og vind lige mellem ord og illustration, en kombination som jo er kendetegnende for dagens børnebøger. Vi henter – og efterspørger – flere bidragydere til bladet, såvel i vores medlemsrækker som udenfor. Og så beretter vi selvfølgelig med glæde og en vis stolthed om egne aktiviteter i børnebogens verden.

Endelig beder vi om tilgivelse for fejl og mangler. Det er ikke altid at tiden rækker til at sikre det helt fejlfrie, perfekte nummer vi bestræber os på.

Ikke mindst – og specielt – vil vi beklage alt det bøvl der opstod med udsendelsen af nr. 2: Dels forsvandt ekstra-oplaget efter afleveringen af det til Post Danmark, og dels fik ca. en femtedel af medlemmerne ikke deres blad. At finde ud af – tilmed i sommerferietiden – hvem der ikke havde fået deres blad, det var ganske arbejdskrævende og tog et par måneder, foruden portoudgiften.

Foruden bladet *Klods Hans* har vi som nævnt *Klods Hans-prisen*, vores pris til en person, gruppe eller institution som har gjort noget særligt – dvs. noget der rækker ud over det forventelige – for at fremme formidling af børnelitteratur eller børns læsning.

I 2015 blev Klods Hans-prisen givet til *2200 Godnathistorier*, som Stine Josefine Dige står i spidsen for. Gruppen bag dette navn læser og fortæller for børn og unge – og for øvrigt også for ældre – på Ydre Nørrebro, postdistrikt 2200. Det er lykkedes at mobilisere både de læse- og fortællestemmer vi ellers ikke hører, og kendte stemmer som kan være med til at tiltrække tilhørere og deltagere. Vi synes at det arbejde kan være en inspiration for andre rundt om i landet. Med æren fulgte et billede af Suzanne Ulrikka Pedersen, som også har leveret iøjnefaldende tegninger til markedsføringen af vores café møder. Det er en tradition at en skuespiller læser eventyret om Klods Hans. Denne gang var det Hella Joof, der som nok bekendt selv er sprunget ud som forfatter af finurlige fortællinger for børn, og som indledte med en personlig betoning af børnebøgers betydning. Hun gjorde det i det hele taget virkelig godt.

Foreningen har ligeledes igennem mange år påtaget sig at hjælpe danske illustratører med at få billeder med på internationale **udstillinger**, de faste på den årlige bogmesse i Bologna og på biennalen i Bratislava i de ulige år, såvel som de sjældnere – fx den i Tallinn, som vi forventer skal finde sted i år – og dem der kun arrangeres en enkelt gang.

Til Bratislava sendte vi værker af 15 illustratører, det højeste mulige antal, nemlig (i tilfældig rækkefølge): Anna Jacobina Jacobsen, Bente Olesen Nyström, Cato Thau-Jensen, Hanne Bartholin, Hanne Kvist, Helle Frosig, Helle Vibeke Jensen, Jenz Koudahl, Kamila Slocinska, Kamilla Wichmann, Lilian Brøgger, Pia Halse, Stine Illum, Rasmus Juul og Rasmus Bregnhøj. De blev alle præsenteret i den flotte udstillingsbog, som kom med retur til dem.

Til udstillingen på Bologna-messen her i foråret fremsendte vi værker af Anna Jacobina Jakobsen, Otto Dickmeiss, Cato Thau-Jensen, Lilian Brøgger, Solveig Agerbak og Kamila Slocinska. Vi ved endnu ikke om de er blevet udvalgt. Sidste år slap både Kamilla Wichmann og Rasmus Bregnhøj igennem juryens nåleøje, hvilket er temmelig usædvanligt for danske illustratører. Engang fik de mange års fravalg Jan Tøth, da han var foreningens formand, til at bebrejde messen det igennem så lang tid at de til sidst inviterede Lilian Brøgger til at være medlem af juryen. Udvælgelsen og det praktiske arbejde stod Lis og Lise Jæger for.

Fra 26. maj til 4. juni finder festivalen *Into the Wind! Nordic Children's and Young People's Literature Days* sted i Berlin, arrangeret af foreningen Kulturkind, med støtte af bl.a. de nordiske ambassader. Vi har hjulpet med forslag og kontakter til danske forfattere og illustratører, samt til Færøerne og Grønland. Kulturkind har inviteret Dorte Karrebæk, Lilian Brøgger, Nuka Gotfredsen, Mette Hegnhøj og Niviaq Korneliusen. Det er Kulturkinds ønske at udstillingen derefter kommer på tur i de nordiske lande.

Apropos vandrestillinger: Den iranske udstilling, som Lis Andersen og Steffen Larsen har organiseret, går sin sejrsgang gennem Danmark, og til september fortsætter den over Kattegat til Göteborg og formentlig videre igennem Sverige. Jeg mødte medlemmer af IBBY Letland i Riga i februar og fortalte dem om udstillingen. De spidsede interesseret ører – og fortalte i øvrigt om deres firårige baltiske konkurrence og udstilling, som de gerne vil have danske bidrag til. Jeg fik et smukt udstillingskatalog fra sidst de afholdt denne begivenhed.

Et lille suk: Det ville være skønt at have flere illustratører som medlem i betragtning af hvor meget vi gør for at gøre dem kendt i andre lande.

De ulige år byder på nogle store og ikke helt billige opgaver, som vi skal finde plads til ikke kun inden for den tid vi har til rådighed, men også – og ikke mindst – inden for vores økonomi. Modsat tidligere år fik vi ikke et større tilskud i 2015 – tværtimod. Jeg tænker på indstillingerne af en forfatter og en illustratør til **H.C. Andersen-priserne** og – dog mere overkommeligt – ligeledes af en forfatter og en illustratør, samt en oversætter, til IBBY's **Honour List**. Til Honour-listen vælger man en bog, mens det til HCA-priserne gælder hele forfatterskabet.

Vi indstillede Louis Jensen og Lilian Brøgger til H.C. Andersen-priserne. Det er ikke første gang, men de har begge været shortlistet så det gav os håb om en forfremmelse. Samtidig havde vi fået Kirsten Bystrup valgt som medlem af juryen; det omfattende arbejde hun har lagt i sagen, har hun fortalt om i det nyeste *Klods Hans*. Hun skal have en kæmpe tak for det. Resultatet blev at Louis Jensen igen blev shortlistet, dvs. blandt de fem forfattere der nåede længst, men ikke Lilian. Denne gang ønskede det internationale IBBY at gøre noget for at fremme kendskabet også til de shortlistede. I kan se en video på Youtube hvor de alle ti præsenterer sig selv, og der er udgivet en folder hvori de også præsenteres. Det er IBBY's håb at medlemsforeningerne vil gøre noget aktivt for at fortælle om de ti shortlistede.

De meget smukke og indholdsrige indstillinger blev udarbejdet af Steffen Larsen og Vagn Plenge og fik tilskud af Gyldendal og Høst. En stor tak til de to forlag og de øvrige som hjalp til på forskellig måde. [I kan se dem her – altså hæfterne.] Endvidere skulle juryen m.fl. have et udvalg af bøger og pdf'er med udsolgte bøger og oversættelser. Så alt det materiale blev "genbrugt" til at indstille de samme to til **Astrid Lindgren-prisen (ALMA)**, og det vil vi også gøre i år.

Til IBBY's Honour List valgte vi Sanne Munk Jensen & Glenn Ringtveds *Dig og mig ved daggry* og Lars Gabels *De vilde svaner* – altså de bøger der havde fået Kulturministeriets priser – samt Naja Marie Aidts oversættelse af Stian Holes *Den gamle mand og hvalen*. Desuden har vi formidlet at der også kommer en bog fra Færøerne og en fra Grønland med på listen. Det er mig magtpåliggende at de lande kommer med i IBBY-netværket. Man får et diplom som bevis på værdigheden og inviteres til at få det overrakt på IBBY's kongres. Glenn Ringtved søgte tilskud til rejsen, men fik desværre afslag, og vi har ikke midler til at hjælpe ham. I stedet bliver det formanden der modtager og bringer diplomerne med hjem.

Og endnu et apropos: Vi kan indstille et medlem til hver af udvalgene der afgør Kulturministeriets prismodtagere. Til afløsning af Bodil Christensen, hvis periode udløb i 2015, udpegede vi Merete Laustsen til forfatterudvalget, mens Nina Christensen i illustratorudvalget fik forlænget sin tid ligesom de øvrige i det udvalg.

I 2014 fik vi igen en **hjemmeside** som Merete Laustsen etablerede og har stået så glimrende for, og sidste år fik vi atter en **Facebook**-side som Bjarne Andresen er mester for. Den bruges til de hurtige beskeder og til at gøre opmærksom på det når der er noget nyt på hjemmesiden. Bjarne er utrolig hurtig og effektiv til det arbejde, fx lagde han under Statusseminaret billeder op før, under og efter. Der er 525 faste følgere, og siden bliver flittigt læst langt ud over det.

Hjemmesiden er til de mere varige opslag, suppleret med en blog på forsiden. Den har senest været meget besøgt i forbindelse med Statusseminaret, fordi litteraturlister mm. ligger tilgængelige på den. Bjarne overtog for nylig opgaven som webmaster fra Merete, så den er stadig i gode hænder. Man kan blive temmelig misundelig på hvad de to evner.

Dermed er vi nået til de enkeltstående begivenheder:

Under Eline Mørch Jensens effektive ledelse afholdt vi to såkaldte **cafémøder** i årets løb, begge åbne også for ikke-medlemmer og begge i Diamantens daværende annex, Domen. Det første, i april, om at "vaske børnebøger" trak så stor en skare at mange måtte stå op, og efter oplæggene opstod en livlig debat også publikum imellem. Overskriften dækkede en diskussion om bl.a. politisk korrekthed og politisk korrekt sprog i børnebøger, censur/selvcensur, samt behovet for formidling af og evt. mærkning af fx uhyggelige og triste børnebøger. Eller med andre ord: Hvad har børn godt af og hvad kan de tåle at møde i litteraturen?

I panelet sad Rasmus Kjeldahl, direktør for Børns Vilkår, Kim Fupz Aakeson, forfatter, Kina Bodenhoff, oversætter (bl.a. af Astrid Lindgreen), Björn Sundmark, lektor ved Malmö Universitet og redaktør af IBBY's tidskrift *Bookbird*, samt Betina Falsing, børnebibliotekar og Master i børnelitteratur. Ordstyrer var Nina Christensen.

I september fulgte et møde om "Grænser i børne- og ungdomslitteraturen?". Er der grænser for hvad der kan tages op i børne- og ungdomslitteraturen og på hvilke måder: sprogligt, emne- eller formmæssigt? Hører incest fx hjemme i børnebøger? Gør død og ødelæggelse, uhelbredelige sygdomme, pædofili, racisme, druk og stoffer? Gør bandeord og hate speech? Og er det i orden måske at tage håbet fra børnene? Osv. Osv. Vi fik oplæg af forfatterne Ronnie Andersen, Sanne Søndergård og Sarah Engell, dvs der var fokus på ungdomsbøgerne. Ordstyrer var Anna Karlskov Skyggebjerg. Vi noterede os at nogle bagefter efterlyste en lignende debat om bøger for de yngre børn.

I samarbejde med Dansk Arkitektur Center arrangerede vi den første søndag i oktober en kreativ workshop for børn på 5-10 år, hvor de byggede modeller af mini-læsehuler under kyndig vejledning af arkitekt Julie Dufour Wiese, et af vore bestyrelsesmedlemmer. Imens læste Özlem Cekic højt af sine bøger om pigen Ayse. Ida Exner læste højt af sine bøger, og Vagn Plenge havde taget en for længst udsolgt bog med asiatiske eventyr med fra sit forlag.

Sidst, men ikke mindst, nogle ord om **statusseminaret**. Forslaget om at genoplive dette populære seminar fra Center for Børnelitteratur's tid kom fra Bo Gottlieb på sidste års generalforsamling. Vi var nervøse for om vi ville kunne magte så stor en opgave – og især om den ville kunne løbe rundt økonomisk, for vi har ikke råd til et underskud. Derfor fik vi et samarbejde i stand med Københavns Hovedbibliotek, som indebar gratis lokaler og personale til at hjælpe til. Og vi lagde et forsigtigt budget, som ville balancere når vi havde nået 50-70 deltagere, afhængigt af hvor mange der var medlemmer og hvor mange ikke, idet vi gjorde det 250 kr billigere for medlemmer. Til gengæld blev ikke-medlemmer lovet et gratis medlemskab i 2016, som jo har en værdi af 250 kr. Men vi havde ikke behøvet være nervøse, for vi fik langt flere tilmeldinger end vi havde plads til, og dobbelt så mange ikke-medlemmer som medlemmer, så nu er vores medlemstal øget med ca. 100 – og mon dog ikke mange af dem fornyer medlemskabet i 2017? Vi fik et flot overskud, hvilket jeg skal komme ind på når vi skal se på foreningens budget for 2016. Det var igen Eline der stod i spidsen for denne satsning, hjulpet af et team af medlemmer også uden for bestyrelsen. En stor tak til alle – også til Hovedbiblioteket, og til Bibliodan som ydede en fin service med tilmeldelserne og afregningerne til de medvirkende.

Hvordan selve seminaret forløb hører til beretningen for 2016 om et år. De der ikke kan vente så længe, kan læse om det i *Klods Hans* og på vores hjemmeside, hvor der som nævnt også findes bl.a. litteraturlister fra seminaret, samt et link til podcasting af alle indlæggene. Også de øvrige møder er omtalt i artikler i *Klods Hans*. Og på Youtube kan man, via links fra hjemmesiden, finde videooptagelser af Klods Hans-prisoverrækkelserne i 2014 og 2015 og af indlæggene på

café-mødet i sept. På den måde søger vi at tilgodese de mange medlemmer som ikke er i stand til at deltage.

Vi kan tilføje at Eline er i gang med at planlægge to café-møder i år, et i foråret og et i efteråret, igen med Hovedbiblioteket som vært. Vi vil selvsagt også drøfte muligheden for at arrangere et nyt statusseminar på et større sted, gerne vest for Storebælt. Nogle af vores medlemmer i Jylland forsøgte at arrangere et møde i Kolding, men måtte opgive pga. mystiske afslag på tilskud fra Kulturstyrelsen. Men vi er fuldt bevidste om at vi har få tilbud til medlemmerne i det vestlige Danmark, også selvom de kun udgør en femtedel af vore medlemmer – eller snarere netop derfor. Imidlertid mener vi at de bør iværksættes af medlemmerne dér – ikke noget som vi kommer fra København og pådutter dem, men vi vil meget gerne hjælpe til. Foreløbig har Bjarne taget initiativ til møder i Aarhus, og vi håber at vore venner i Trekantområdet også vil gøre et nyt forsøg.

Endnu en aktivitet i 2015 fortjener omtale her: **E-bogssagen:**

Som lynet fra en fuldstændig ukendt mørk side af børnelitteraturens himmel, kunne man på *Frederiksborg Amts Avis*' forside den 22. maj 2015 læse at alle børnebøger skulle fjernes fra skolebiblioteket på Tingbakkeskolen i Gribskov kommune. Et udspil fra skole- og biblioteksledelsen, forsøgt solgt som fremtidens moderne digitale bibliotek. IBBY reagerede ret kraftigt og hurtigt på det farlige og urimelige udfald mod børnelitteraturen og mod børnene. Her var meget på spil, fordi nyere forskning har vist vigtigheden af den fysiske bog for forståelsen af det læste, og at det taktile helt evident er en vigtig medspiller. Vi ser det også som en trussel mod forfattere og illustratører i den sammenhæng. IBBY havde held med at få mediernes opmærksomhed, hvilket betød reportage og interviews i *Politiken* søndagen efter, og bladet bragte også bestyrelsens længere artikel og advarsel, som desuden blev bragt i *Frederiksborg Amtsavis*.

IBBY ser med megen stor alvor på sagen, men tilsyneladende har dette uheldige tiltag ikke bredt sig! Afslutningsvis skal der citeres fra den af os i medierne bragte artikel: ”Selskabet for Børnelitteratur mener at de pædagogiske læringscentre (...) skal bygge på begge litterære søjler – bogen og e-bogen – hvor det analoge og det digitale ikke udelukker, men *beriger* hinanden og dermed *i samvirke* udgør den rigtige løsning i den moderne skole. Netop heri ligger fremtiden for litteraturen, kunsten og dannelsen.”

Det var et medlem i Nordsjælland, nemlig Bo Gottlieb, der gjorde os opmærksom på ”revolutionen” i Gribskov. Det giver mig anledning til at opfordre andre der bemærker initiativer og aktiviteter som vi bør ”blande os i” eller omtale, til at informere os derom. Foreningen har tidligere været aktiv i faglige problemstillinger, og vi er selvfølgelig parat til det igen, sådan som vi demonstrerede sidste år.

Til sidst lidt **personstof:**

Vi skal hilse fra Jan Tøth, som generalforsamlingen sidste år udnævnte til vores første æresmedlem. Han er uhyre glad for denne anerkendelse. Han nægter dog at tage imod den kontingentfritagelse som æresmedlemskabet giver; dét insisterer han på fortsat at betale.

Vi havde ved udgangen af 2015 henved 260 medlemskaber af alle kategorier. I januar voksede det som omtalt med o. 100 nye medlemmer. Og vi har besluttet at et års medlemskab fremover skal være en del af det honorar som medvirkende ved café-møder o.l. får.

Som I sikkert har bemærket, ligger det arbejde som IBBY udretter rundt om i verden, formanden meget på sinde, og han ser gerne at vi kunne bidrage direkte til det, sådan som fx Sverige, Finland, Holland og USA gør det på forskellig vis. For ikke at gøre denne beretning endnu længere – selvom det blot afspejler hvor mange aktiviteter vi har haft, og vi må nok have lov til at demonstrere en vis stolthed over dem ☺ – skal det kun lige nævnes at formanden har genopstillet til en periode mere i IBBY's styrelse, executive committee, i daglig tale blot EC.

Vi har modtaget ros af flere for vore mange aktiviteter. Det er vi selvsagt glade for. Det varmer og opmuntrer når noget man har lagt engagement og kræfter i – og især når det er noget ud over det sædvanlige – ikke bliver taget for givet, men påskønnet.

Vi har faktisk ønsker og drømme om meget mere, fx aktiviteter for flygtningebørn. IBBY Sverige er gået i gang med at skaffe og uddele ”silent books” – altså billedbøger uden tekst – til børn i flygtningelejre i Sverige. Det burde vi også kunne gøre. Vi kunne nævne andre ideer, men de

strander hurtigt på manglende tid og midler. Så meget stærkere vil vi opfordre alle som har ikke bare forslag, men især også kræfter til selv at medvirke til at realisere dem, til at henvende sig til os. Ofte vil de sikkert kunne tiltrække flere, sådan som det skete da vi gik i gang med forslaget om et statusseminar. Kort sagt er det ikke ambitioner vi mangler...

Endelig også en tak til Gyldendal for at have lagt lokale til vore møder, både bestyrelsesmøderne og generalforsamlingen.

Og, ikke mindst, til de af vore kære bestyrelsesmedlemmer som forlader bestyrelsen ved denne generalforsamling. Det bliver svært at skulle undvære jeres engagement, ihærdighed og gode humør.